

Χαίρομαι ιδιαίτερα που ξαναβρισκόμαστε εδώ και πρέπει να επισημάνω ότι ακούγονται πάρα πολύ σημαντικά πράγματα όχι μόνο στη συνεδρίαση αλλά και μεταξύ μας, όταν παίρνουμε πρωινό ή μεσημεριανό, ακόμη και στα διαλείμματα στους διαδρόμους και όλα αυτά σίγουρα είναι ενισχυτικά και στις μεταξύ μας σχέσεις αλλά και στην προώθηση κάποιων ιδεών για το πρόγραμμα.

Έχουμε έρθει τέσσερα άτομα από τον νομό Ροδόπης και η ομιλούσα είναι η πιο παλιά, γι' αυτό και θα μιλήσω ελάχιστα. Θα δώσω απλά ένα στίγμα και θα δώσω το λόγο στους δύο από τους τρεις συνεργάτες μου. Είναι ο Γιώργος Ναντσόπουλος και η Αναστασία Νικηφορίδου, δύο εξαιρετικά άτομα. Ο ένας δάσκαλος, η άλλη κοινωνική λειτουργός και επίσης η Αριστούλα Πατζή, συνεργάτης του προγράμματος. Και οι τρεις νέοι με πολύ κέφι, για να δουλέψουμε προς την κατεύθυνση που εδώ και πολλά χρόνια έχουμε χαράξει. Αυτόν τον ενάμιση χρόνο που το πρόγραμμα δε λειτούργησε σίγουρα δεν ήταν θετικό, αλλά προσπαθήσαμε να το κρατήσουμε «ζεστό», όπως όλοι σας, και έχω την πεποίθηση ότι αυτό το κενό μπορούμε να το καλύψουμε με πολλή δουλειά, που θα κάνουμε από εδώ και πέρα.

Θα ήθελα να πω μόνο αυτό και θα δώσω το λόγο στους δυο συνεργάτες μου. Οι παλιοί ίσως έχουν ξανακούσει να το λέμε. Ο νομός Ροδόπης έχει μια ιδιαιτερότητα στο ζήτημα της εκπαίδευσης των τσιγγανοπαίδων και είναι φοβερά αντιαναπτυξιακός γενικότερα, και όταν οι ψαλίδες αυτές ξεκινούν και από τη μόρφωση, τότε μεγεθύνονται. Αυτό ακριβώς θέλουμε να χτυπήσουμε και από πολύ νωρίς να μπορέσουμε να καλύψουμε κενά που υπάρχουν, ελλείμματα που υπάρχουν και η προσπάθειά μας τείνει προς αυτή την κατεύθυνση. Οι δυσκολίες είναι όπως ακριβώς τις λέτε και θα επανέλθουμε, γιατί έτσι τις βιώνουμε και εμείς.

Ωστόσο, εμείς έχουμε μια πρόσθετη δυσκολία, ότι δηλαδή στο νομό Ροδόπης οι τσιγγανόπαιδες είναι σε ένα πολύ μικρό ποσοστό χριστιανοί και στο σύνολό τους σχεδόν μουσουλμάνοι τσιγγάνοι. Θα μου εκφράζατε την απορία σε τι ενοχλεί αυτό. Αυτό δημιουργεί μια πρόσθετη δυσκολία, διότι στην εκπαίδευση των μουσουλμανοπαίδων υπάρχει ένα ειδικό καθεστώς, το οποίο απορρέει και προσδιορίζεται από τη συνθήκη της Λοζάννης.

Μέσα σ' αυτή τη κατάσταση είναι ενταγμένοι και οι δικοί μας μουσουλμάνοι τσιγγάνοι μαθητές σε σχολεία που δεν είναι δημόσια, αλλά είναι τα σχολεία τα

μειονοτικά, στα οποία έτσι κι αλλιώς η παρέμβασή μας δεν μπορεί να γίνεται με τον ίδιο τρόπο που συζητάμε αυτές τις μέρες και όπως αποφασίζουμε μέσω του προγράμματος.

Η δεύτερη δυσκολία είναι η εξής, ότι δηλαδή για πάρα πολλούς άλλους λόγους, τους οποίους δε γίνεται να αναλύσουμε αυτήν τη στιγμή, υπάρχει μια δυσκολία στο να ονοματίζονται. Από την πλευρά της μειονότητας δεν αρέσκονται στη διάκριση, θέλουν να ονοματίζονται με βάση τη συνθήκη της Λοζάννης ως μειονότητα «μουσουλμανική», δηλαδή σαν θρησκευτική μειονότητα, που ενώ στους κόλπους της υπάρχουν διάφορες ομάδες, όπως για παράδειγμα οι τουρκογενείς ή οι τσιγγάνοι και αυτό φαίνεται και από τη γλώσσα και από τα ήθη, τα έθιμα και τον πολιτισμό τους, από τη στάση τους και την ζωή τους. Ωστόσο, δεν υπάρχει καμία διάθεση για ποικίλους λόγους να ονοματίζεται αυτό το φαινόμενο. Αν για παράδειγμα κάποιος πάει σε σχολείο μειονοτικό, που είναι καθαρά των τσιγγάνων ή και μεικτό, και μιλήσεις για τσιγγάνους, τότε την επόμενη μέρα σίγουρα θα έχει δημιουργηθεί ένα ολόκληρο πρόβλημα.

Αρα, λοιπόν, έχουμε την πρόσθετη δυσκολία ότι δηλαδή πρέπει να προσέχουμε τα λόγια μας στην παρέμβασή μας, διότι έχει μεγάλη σημασία το τι θα πούμε, το πώς θα το πούμε, ο λόγος για τον οποίο πήγαμε και ποιοι είμαστε. Όλο αυτό δημιουργεί μια πρόσθετη δυσκολία. Σαφώς εξαρτάται πάρα πολύ και από τα πρόσωπα που εμπλέκονται κάθε φορά, διότι είναι πολλά που είναι διαθέσιμα και διευκολύνουν όλες αυτές τις ενέργειες, και είναι και άλλα με τα οποία η επικοινωνία είναι παρά πολύ δύσκολη, γιατί έχουν άλλη αντίληψη των πραγμάτων.

Σαν καταστάλαγμα είναι πάρα πολλά τα σημαντικά, αλλά θα ρίξω το φακό μόνο σε δύο σημεία. Το ένα είναι πως διαπιστώνω ότι μια λύση, όπως το βιώνουμε εμείς τουλάχιστον, θα ήταν να ρίχναμε το βάρος στη μικρή ηλικία των παιδιών. Δηλαδή για παράδειγμα δε βλέπω τουλάχιστον στον δικό μου νομό να έχουμε θεαματικά αποτελέσματα. Έχουμε αποτελέσματα, αλλά δεν είναι ουσιαστικά και δεν τα περιμένουμε κιόλας. Θα μπορούσε αυτό να συμβεί μόνο, αν κάνουμε μια παρέμβαση στην πολύ μικρή ηλικία των παιδιών. Και αυτό θα μπορούσε να γίνει με έναν πολύ εύσχημο τρόπο, έτσι ώστε να μη βρούμε μπροστά μας αντίδραση και να θεωρηθεί ότι αυτό γίνεται από σκοπιμότητα.

Να δημιουργηθούν δηλαδή κέντρα δημιουργικής απασχόλησης παιδιών, στα οποία θα μπορούσε το παιδί να πάει από δύο ετών και να έρθει σε επαφή με συγκεκριμένα άτομα, τα οποία θα τους δίνουν ερεθίσματα και θα προσέχουν ακόμη

και τη λεπτομέρεια. Αυτό που κάνουμε κάθε φορά θα πρέπει να έχει και μια αισθητική, μια ποιότητα και να γίνεται με επιλεγμένα άτομα. Ακόμη, αυτή η παρέμβαση θα πρέπει να ξεκινά από μικρή ηλικία, ώστε τα παιδιά δεχόμενα αυτά τα ερεθίσματα κάποια στιγμή να έχουν περισσότερες απαιτήσεις και άλλο τρόπο αντιμετώπισης των πραγμάτων, όταν αρχίσουν να πάνε σχολείο.

Το δεύτερο που θα ήθελα να πω είναι ότι, επειδή λίγες μέρες πριν έτυχε να παρακολουθήσω ένα συνέδριο ευρωπαϊκό, που είχε να κάνει με την κοινωνία της πληροφορίας και με τεχνολογίες πληροφοριών, όπως παρουσιάστηκαν δια στόματος των πλέον ειδικών, έμεινα εμβρόντητη, όταν άκουσα ότι σε άλλες χώρες τέτοια προβλήματα έχουν αντιμετωπιστεί με επιτυχία πολλά χρόνια πριν. Υπάρχει ευρωπαϊκή εμπειρία που δείχνει ότι η κοινωνία της πληροφορίας λειτουργεί προς μια κατεύθυνση εκμάθησης γλωσσών. Και πραγματικά σκέφτομαι μήπως θα μπορούσαμε με έναν αρκετά εύσχημο τρόπο να ενσωματώσουμε αυτές τις νέες τεχνολογίες στην παρέμβασή μας και να κινηθούμε προς αυτήν την κατεύθυνση. Ίσως, αυτό θα μπορούσε να αποβεί πολύ αποτελεσματικό και να πετύχουμε τους στόχους που θέτουμε. Σας ευχαριστώ πολύ και δίνω το λόγο στους δύο συναδέλφους.

Αναστασία Νικηφορίδου

Καλημέρα. Εγώ θα σας μιλήσω για τα τρία σχολεία του νομού Ροδόπης, στα οποία εφαρμόζεται το Πρόγραμμα. Το πρώτο σχολείο είναι το 4^ο εξαθέσιο μειονοτικό σχολείο Κομοτηνής στον οικισμό του Ηφαιστου. Ο οικισμός της περιοχής ανέρχεται σε 2.500 χιλιάδες κατοίκους, οι οποίοι ασχολούνται με το εμπόριο και τις εποχιακές εργασίες. Απέχει από το κέντρο της πόλης περίπου πέντε χιλιόμετρα και δεν υπάρχει αστική συγκοινωνία για τη μεταφορά των κατοίκων. Τα τελευταία χρόνια παρατηρείται αυξημένος αριθμός μαθητών να εγγράφεται στο σχολείο. Συγκριτικά όμως ένας μεγάλος αριθμός παιδιών σχολικής ηλικίας δε φοιτά στο σχολείο.

Το πρόβλημα αυτό εντοπίστηκε να έχει την αρχή του στην οικογένεια και στις ενδοοικογενειακές σχέσεις. Οι γονείς δεν είναι ευαισθητοποιημένοι στο θέμα της εκπαίδευσης των παιδιών τους και με χαμηλό έως ανύπαρκτο μορφωτικό επίπεδο επιδεικνύουν προκλητική άρνηση και αδιαφορία. Οι συνθήκες της ζωής τους, η κοινωνική, επαγγελματική και οικονομική τους θέση τους οδηγεί στο να προωθούν τα παιδιά τους να ασχοληθούν από πολύ νωρίς με διάφορες εργασίες, ώστε να συνεισφέρουν οικονομικά στην οικογένεια. Διαπιστώθηκαν δύο είδη οικογενειών στο

θέμα αυτό. Το πρώτο είναι οι οικογένειές που αποτρέπουν τα παιδιά τους από την φοίτηση στο σχολείο, χωρίς αυτά να έχουν ποτέ εγγραφεί στο σχολείο. Σ' αυτές στις περιπτώσεις παρατηρήθηκε αποθάρρυνση, απειλές, εκφοβισμός και η προσπάθεια να φανεί ο δάσκαλος σαν μπαμπούλας, ενώ τα ίδια τα παιδιά εξέφρασαν την επιθυμία να έρθουν στο σχολείο. Τα παιδιά αυτά αποτελούν το 26% των παιδιών της σχολικής ηλικίας.

Το δεύτερο είδος των οικογενειών είναι αυτές που, ενώ οι γονείς έχουν κάνει εγγραφή των παιδιών στο σχολείο, ωστόσο τα παιδιά δε φοιτούν τακτικά. Τα παιδιά αυτά αποτελούν το 16% των εγγεγραμμένων μαθητών στο σχολείο. Οι λόγοι όπως διαπιστώθηκε είναι πολλοί και διαφορετικοί. Κυρίως είναι Οικονομικοί λόγοι διότι είναι τόσο χαμηλό το βιοτικό τους επίπεδο, που δεν έχουν να δώσουν το καθημερινό χαρτζιλίκι στα παιδιά, ώστε να πάνε στο σχολείο. Ακόμη, υπάρχουν και λόγοι γοήτρου, δηλαδή τα παιδιά είναι λερωμένα και δεν έχουν καθαρά ρούχα ή ακόμη και εξαιτίας ενός παραμερισμού του θεσμού του σχολείου, μπορεί ν' αρνούνται να πάνε σ' αυτό.

Ξεκινάμε και δουλεύουμε με το δεύτερο αυτό είδος των οικογενειών με κοινωνική εργασία και συμβουλευτική γονέων. Σημαντικό πρόβλημα, που αποτελεί τροχοπέδη στη φοίτηση των παιδιών στο συγκεκριμένο σχολείο, είναι η έλλειψη κτιριακών εγκαταστάσεων. Αυτό μας το τόνισε και ο ίδιος ο διευθυντής. Πρέπει να πούμε ότι εδώ υπάρχει προσωπική παρέμβαση της κ. Μανωλιά, με σκοπό να βρεθούν εθνικοί πόροι για την ευόδωση αυτού του σκοπού.

Η έλλειψη αστικής συγκοινωνίας είναι ένα μεγάλο πρόβλημα και λειτουργεί ως ανασταλτικός παράγοντας, καθώς δυσχεραίνει τη μετάβαση των μαθητών για συνέχιση των σπουδών τους στο Γυμνάσιο της πόλης. Οι κάτοικοι κυκλοφορούν μόνο με ταξί σ' αυτά τα πέντε χιλιόμετρα. ή με δικά τους αυτοκίνητα. Πρόκειται για μια περιοχή που οι κάτοικοί τους έχουν χαμηλό βιοτικό επίπεδο και οι συνθήκες διαβίωσης είναι πολύ δύσκολες.

Γίνεται μεγάλη προσπάθεια από τους δασκάλους, χριστιανούς και μουσουλμάνους, να φέρουν και να κρατήσουν τα παιδιά στο σχολείο. Είναι αξιοσημείωτο το γεγονός ότι υπάρχει δάσκαλος τσιγγάνος μουσουλμάνος, που διδάσκει στο σχολείο αυτό από την ίδια την περιοχή, και επίσης υπάρχει ομόθρησκος δάσκαλος από άλλο νομό που προσφέρει εκεί τις υπηρεσίες του.

Η συνεργασία με την κοινωνική λειτουργό, που ξεκίνησε στην πρώτη φάση του προγράμματος, είχε θεαματικά αποτελέσματα προσέγγισης των παιδιών στο

σχολείο. Ανέδειξε πραγματικά ταλέντα και λαμπρά μυαλά μέσα από θεατρικά παιχνίδια, μαθήματα μουσικής από ειδικούς καθηγητές και συνεργάτες του Προγράμματος. Είναι κόσμος φιλόξενος και αφού διαπιστώσουν οι ίδιοι το πραγματικό ενδιαφέρον των ανθρώπων του Προγράμματος, τότε ανοίγουν τις πόρτες και τις καρδιές τους. Η κοινωνική λειτουργός, μετά τη γνωριμία με τους δασκάλους, γνώρισε τα παιδιά μέσα από συναντήσεις με μορφή κοινωνικής εργασίας με ομάδες, που έγιναν μέσο για την ένταξή τους. Οι προσπάθειες συνεχίζονται με τακτικές συναντήσεις, ενώ πρέπει να τονίσουμε ότι τις μητέρες τις βλέπουμε ατομικά και στη συνέχεια ομαδικά. Οι μητέρες είναι περισσότερο ευαισθητοποιημένες, ενώ οι πατέρες είναι περισσότερο αρνητικοί όσον αφορά στο θεσμό αυτό. Εμείς λοιπόν μιλάμε πρώτα με τις μητέρες και μετά υπάρχει επιρροή στους συζύγους.

Ας πάμε τώρα στο άλλο σχολείο σ' ένα χωριό της Κομοτηνής του νομού Ροδόπης, το οποίο έχει και αυτό μια ιδιαιτερότητα. Ο Άρατος είναι ένα χωριό που ανήκει στο δήμο Φιλύρας. Το κύριο χαρακτηριστικό του χωριού είναι η πολυμορφία του πληθυσμού, ο οποίος ανέρχεται στους 1300 κατοίκους. Από αυτούς το 57% είναι μουσουλμάνοι, το 25% είναι τσιγγάνοι χριστιανοί και το 18% είναι τσιγγάνοι μουσουλμάνοι. Αυτά είναι κάποια στοιχεία έρευνας από το δήμο. Οι κάτοικοι αυτοί ασχολούνται κατεξοχήν με το εμπόριο.

Στο χωριό λειτουργούν δυο σχολεία πρωτοβάθμιας εκπαίδευσης. Το ένα είναι το μειονοτικό και το άλλο είναι το δημοτικό σχολείο, το οποίο και εντάσσεται στο πρόγραμμα του 1999. Τα τσιγγανόπαιδα που είναι χριστιανοί φοιτούν στο δημοτικό. Αποτέλεσμα όμως της παρέμβασης του Προγράμματος μπορεί να θεωρηθεί το γεγονός της μετακίνησης έξι μουσουλμανοπαίδων από το μειονοτικό σχολείο στο δημοτικό. Είναι μια επαναστατική κίνηση προόδου, που φέρνει όμως προβλήματα στην τάξη, στους υπόλοιπους μαθητές και στο δάσκαλο. Τα παιδιά αυτά δε γνωρίζουν την ελληνική γλώσσα και ενώ το επίπεδο της τάξης είναι ανεβασμένο, αυτά υστερούν. Παρατηρήθηκε αξιοθαύμαστη προσπάθεια των δασκάλων, με εξατομικευμένη διδασκαλία, κάτι που όμως λειτουργεί εις βάρος των άλλων μαθητών. Γι' αυτό το λόγο οι δάσκαλοι προτείνουν να γίνει ενισχυτική διδασκαλία και να λειτουργήσει το συγκεκριμένο σχολείο σαν ολοήμερο. Ακόμη υπάρχει η επιθυμία να γίνει το σχολείο τριθέσιο από διθέσιο που είναι σήμερα, θεωρώντας ότι δύο τάξεις δεν είναι αρκετές, συνυπολογίζοντας τις ιδιαιτερότητες των μαθητών. Επίσης, θεωρούν αναγκαία την ένταξη και των νηπιαγωγείων στο πρόγραμμα εκπαίδευσης τσιγγανοπαίδων, διότι αυτή η μορφή σχολείου είναι η πρώτη επαφή και

το μέσο της κοινωνικοποίησης και της προσαρμογής των παιδιών σε επικοινωνίες και μεθόδους που θα τους ακολουθούν και θα τους προετοιμάσουν για το επόμενο βήμα εκπαίδευσης, που είναι το δημοτικό.

Οι γονείς εγγράφουν τα παιδιά τους και τα στέλνουν το σχολείο. Το πρόβλημα όμως εντοπίζεται στη συμπεριφορά τους απέναντι στα παιδιά τις ώρες που επιστρέφουν στο σπίτι. Ενώ τα παιδιά επιζητούν ηρεμία για να αφοσιωθούν στη μελέτη, δε βρίσκουν τη στήριξη και τη συμπαράσταση των γονιών τους. Μέσω των δασκάλων η κοινωνική λειτουργός γνώρισε τους εκπροσώπους του συλλόγου γονέων και κηδεμόνων, οι οποίοι δείχνουν πραγματικά ενδιαφέρον για την πρόοδο των παιδιών τους. Η προσπάθεια σε αυτή τη περίπτωση επικεντρώνεται στην επαφή με τους γονείς, ώστε να ευαισθητοποιηθούν και να στηρίξουν τα παιδιά τους σε αυτήν την προσπάθειά τους.

Και τελειώνω με το άλλο σχολείο, το οποίο βρίσκεται στην Κομοτηνή και είναι το 7^ο Δημοτικό σχολείο, που είναι στα βορειοανατολικά της πόλης. Στο σχολείο αυτό φοιτούν τσιγγανόπαιδες, που είναι χριστιανοί και μουσουλμάνοι από την γύρω περιοχή, που απέχει δύο χιλιόμετρα από αυτό. Τα τσιγγανόπαιδα που φοιτούν φέτος αποτελούν το 30% του συνολικού αριθμού των μαθητών, ενώ από αυτά τα παιδιά που διέκοψαν την φοίτησή τους είναι το 42%. Και ένα μικρό ποσοστό 6,5% έχει κάνει μετεγγραφή σε ένα άλλο σχολείο. Το βιοτικό επίπεδο των τσιγγάνων της περιοχής είναι χαμηλό. Ασχολούνται με το εμπόριο και πρέπει να πούμε ότι η ανεργία είναι ένα μεγάλο πρόβλημα.

Διαπιστώθηκε μεγάλη διαρροή των μαθητών που τώρα ξεκίνησαν να φοιτούν, καθώς τα εξήντα ένα τσιγγανόπαιδα, που ξεκίνησαν τον Σεπτέμβρη του 2002, σήμερα έχουν μειωθεί σε τριάντα πέντε. Οι λόγοι που οδηγούν τα παιδιά να διακόψουν είναι πολλοί και διαφορετικοί. Το χαμηλό κοινωνικό, μορφωτικό και οικονομικό επίπεδο των γονιών τους, οι οποίοι ωθούν τα παιδιά τους να δουλέψουν και δεν τα στέλνουν στο σχολείο. Άλλος ένας λόγος είναι η ύπαρξη ζωτικών προβλημάτων, όπως η υγεία, η ανεργία, η ανέχεια και η περιθωριοποίηση, όπως υπάρχει και όπως αυτή διαιωνίζεται από τα παλαιότερα χρόνια. Παρά την προσπάθεια των αρμόδιων αρχών, αυτά τα προβλήματα συνεχίζουν να υπάρχουν, διότι αυτό που χρειάζεται είναι ένα σταθερό, μόνιμο και μακροχρόνιο σχέδιο δράσης για την επίλυση των προβλημάτων τους.

Γιώργος Ναντσόπουλος

Το πρόγραμμα εκπαίδευσης τσιγγανοπαίδων ξεκίνησε πριν περίπου από έξι χρόνια στο νομό. Να δούμε λοιπόν τι αποτελέσματα είχαμε. Ας ξεκινήσουμε λοιπόν κατά σχολείο.

Στο 4^ο Δημοτικό σχολείο Κομοτηνής παρατηρήθηκε τελευταία ένας μεγάλος αριθμός μαθητών (περίπου πενήντα), οι οποίοι δε φοιτούν. Καταγράφηκαν ωστόσο, βρέθηκαν που μένουν οι οικογένειες και κερδίζοντας πάνω από όλα την εμπιστοσύνη των μητέρων καταφέραμε να έχουμε όλα σχεδόν τα παιδιά έτοιμα να γραφούν στο σχολείο. Το πρόβλημα, όπως ακούσατε, είναι δυστυχώς ότι δεν υπάρχει κτιριακή εγκατάσταση και αίθουσα που θα μπορέσει να φιλοξενήσει τα παιδιά. Ευελπιστούμε την καινούργια χρονιά να λυθεί αυτό το πρόβλημα.

Στο 7^ο δημοτικό σχολείο πριν από πέντε χρόνια φοιτούσαν πέντε μαθητές τσιγγάνοι. Σήμερα υπάρχουν εξήντα (60), κάτι πάρα πολύ σημαντικό, που επιτεύχθηκε χάρη στην παρέμβαση του Προγράμματος. Κάτι επίσης πολύ σημαντικό, που θα πρέπει να αναφερθεί, είναι ότι τα κορίτσια είναι είκοσι έξι από τους εξήντα ένα. Αν σκεφτεί κανείς τις ιδιαιτερότητες που έχει ο πληθυσμός αυτός, καταλαβαίνει τη σημασία αυτού του γεγονότος. Να σημειωθεί ακόμη ότι τα παιδιά που έρχονται στην πρώτη δημοτικού φοιτούν στις κανονικές τάξεις του σχολείου και όχι σε ξεχωριστές μόνο με τσιγγανόπαιδες. Ο μουσικός που δίδαξε πέρυσι στο σχολείο είχε, κατά τα λεγόμενα του, θεαματικά αποτελέσματα. Με αγάπη και ενδιαφέρον τα παιδιά παρακολουθούσαν το μάθημα και εξέφρασαν την επιθυμία να συνεχιστεί και φέτος. Στο Δημοτικό σχολείο Αράτου διαπιστώθηκε το ίδιο ενδιαφέρον και δίψα για μάθηση, ενώ ακόμη και τα παιδιά του νηπιαγωγείου παρακολουθούσαν ενίοτε τα μαθήματα αυτά, αλλά και το θεατρικό παιχνίδι που γινόταν από τους συνεργάτες του Προγράμματος.

Φυσικά, δυσκολίες υπήρχαν πάντα και κυρίως με τη διακοπή του Προγράμματος για ενάμιση με δυο χρόνια, την οποία προσπάθησαν οι συνεργάτες να καλύψουν με προσωπική δουλειά και ευθύνη σε ένα χώρο που, όπως πολύ καλά γνωρίζετε, ακόμη και η πρόθεση γίνεται αιτία παρεξηγήσεων. Οι ίδιοι οι συνεργάτες προτείνουν να δημιουργηθεί ένας ικανός αριθμός συνεργατών εκπαιδευτικών μουσικοκινητικής αγωγής, τεχνολογίας και κοινωνικών λειτουργών, ώστε να υπάρξει αποτέλεσμα και συνέχεια της παρέμβασης.

Οι προτάσεις μας είναι οι ακόλουθες.

- Πρώτον, η δημιουργία ολοήμερου σχολείου στον Άρατο.

- Δεύτερον, η προσαρμογή των βιβλίων στο πρόβλημα της γλώσσας που αντιμετωπίζουν οι τσιγγανόπαιδες. Το βασικό μάθημα της γλώσσας γίνεται χωρίς το Άλφα-Βήτα και τα άλλα σχετικά βιβλία. Φυσικά δε λείπουν οι ανησυχίες των δασκάλων που δουλεύουν στα σχολεία αυτά σε σχέση με τα βιβλία του Προγράμματος και ζητούν επιμόρφωση από τους καθηγητές.
- Η έμφαση στην ενισχυτική διδασκαλία ιδιαίτερα για τα μουσουλμανόπαιδα, που προέρχονται από το μειονοτικό σχολείο. Αυτά τα παιδιά δε γνωρίζουν επαρκώς την ελληνική γλώσσα, όπως τα υπόλοιπα.
- Η παραμονή των δασκάλων στο ίδιο σχολείο για περισσότερη από μια σχολική χρονιά, διότι έχουμε δυστυχώς πολύ συχνά τέτοιες αλλαγές συναδέλφων.
- Δημιουργία και λειτουργία Βρεφονηπιακών Σταθμών, οι οποίοι θα αποδεσμεύσουν τις μητέρες από την πρωινή φροντίδα, ώστε να τους δοθεί χρόνος να μπορέσουν να εργαστούν. Θα πρέπει επίσης να δημιουργηθούν και Κέντρα Δημιουργικής Απασχόλησης.
- Η φοίτηση των παιδιών κατά την προσχολική τους ηλικία στο νηπιαγωγείο, ώστε να εξοικειωθούν με την ελληνική γλώσσα, το πρόγραμμα και τις εκπαιδευτικές μεθόδους.
- Η οργάνωση σεμιναρίων σε τοπικό ή περιφερειακό επίπεδο με σκοπό την επιμόρφωση των εκπαιδευτικών, που έχουν να αντιμετωπίσουν στην ίδια τάξη μαθητές διαφορετικών θρησκευτικών πεποιθήσεων και διαφορετικής καταγωγής.
- Η προσέγγιση των γονέων με οργανωμένη μορφή σεμιναρίων χρησιμοποιώντας ίσως και για έναυσμα χρηματικό συμβολικό ποσό.

Είναι γεγονός ότι το πρόγραμμα εκπαίδευσης τσιγγανοπαίδων δεν έχει τη δυνατότητα να παρέμβει για την επίλυση προβλημάτων, όπως η κακή οικονομική κατάσταση ή η βελτίωση των συνθηκών διαβίωσης, διότι αυτά είναι θέματα εκτός των αρμοδιοτήτων του. Αυτά όμως τα προβλήματα δεν παύουν να υπάρχουν, τα συναντάμε καθημερινά και τα μεταφέρουμε στις αρμόδιες υπηρεσίες.

Ένα άλλο θέμα που πιστεύω ότι πρέπει να συζητηθεί είναι η αρνητική αντιμετώπιση από τον Διευθυντή Πρωτοβάθμιας Εκπαίδευσης. Το λιγότερο που θα μπορούσαμε να πούμε είναι μη συνεργάσιμος και αρνητικός. Τελειώνοντας θα ήθελα να πω για το μάθημα μουσικής να γινόταν μέσα στο πρόγραμμα του σχολείου από δασκάλους- εκπαιδευτικούς-συνεργάτες του Προγράμματος.

Θα ήθελα να ευχαριστήσω θερμά τους διοργανωτές της συνάντησης αυτής για την άψογη φιλοξενία που τύχαμε. Σας ευχαριστώ πολύ.